

**BELGISCHE SENAAAT**

ZITTING 1957-1958.

VERGADERING VAN 4 MAART 1958.

**Verslag van de Commissie van Binnenlandse Zaken, belast met het onderzoek van het wetsontwerp tot aanhechting van het grondgebied der gemeenten Lillo, Berendrecht en Zandvliet bij de stad Antwerpen.**

**SÉNAT DE BELGIQUE**

SESSION DE 1957-1958.

SÉANCE DU 4 MARS 1958.

**Rapport de la Commission de l'Intérieur chargée d'examiner le projet de loi portant incorporation du territoire des communes de Lillo, Berendrecht et Zandvliet à la ville d'Anvers.**

Aanwezig : de hh. HARMEGNIES, voorzitter; ALLARD, DE MAN, DERBAIX, DUTERNE, Baron HUART, PONCELET, SLEDSSENS, VAN DER BORGH, YERNAUX en Victor DE BRUYNE, verslaggever.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Het wetsontwerp van de Minister van Binnenlandse Zaken betreffende de aanhechting van het grondgebied der gemeenten Lillo, Berendrecht en Zandvliet bij de stad Antwerpen beantwoordt aan een verzoek van de gemeenteraad van deze stad, die de dringende noodwendigheid van uitbreiding van onze nationale haven inrept. Antwerpen dient het hoofd te bieden aan de steeds scherper wordende internationale concurrentie.

Het conflict rondom het Suez Kanaal heeft West-Europa, bij gebrek aan petroleum, ernstig bedreigd met een economische ontreddeering.

De massale behoeften aan petroleum, de stijging van de gemiddelde tonnemaat van de schepen, alsook de steeds scherper wordende internationale concurrentie vereisen, buiten modernisering en aanpassing van de bestaande haveninstallaties, vooral nieuwe havendokken waarvan de uitbreiding slechts mogelijk is in het Noorden van het grondgebied van de stad.

Niemand zal betwisten dat het ganse havengebied onder één enkele administratieve overheid dient te ressorteren.

De noodwendigheid van dit wetsontwerp is onbetwistbaar; de belangen van de bevolking der drie aan te hechten gemeenten dienen echter gewaarborgd.

R. A 5468.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

159 (Zitting 1957-1958) : Ontwerp overgezonden door de Kamer der Volksvertegenwoordigers.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi concernant l'incorporation du territoire des communes de Lillo, Berendrecht et Zandvliet à la ville d'Anvers a été déposé par le Ministre de l'Intérieur à la suite d'une demande formulée par le Conseil communal de cette ville et fondée sur l'urgence qu'il y a d'agrandir l'assiette de notre port national d'Anvers qui doit faire face à une concurrence internationale de plus en plus âpre.

Le conflit qui a éclaté à propos du Canal de Suez a fait peser sur l'économie de l'Europe Occidentale la menace de graves perturbations dues à la pénurie de pétrole.

Les besoins énormes de cette matière première et l'augmentation du tonnage moyen des navires, de même que la sévérité de la concurrence internationale commandent, non seulement de moderniser et d'aménager les installations portuaires, mais surtout de les compléter par de nouveaux bassins dont la construction n'est réalisable qu'au Nord du territoire de la ville.

Il ne se trouvera personne pour contester que l'ensemble du port doit être soumis à une seule autorité administrative.

Personne ne saurait nier la nécessité du présent projet; il importe toutefois que les intérêts de la population des trois communes à annexer soient sauvegardées.

R. A 5468.

Voir :

Document du Sénat :

159 (Session de 1957-1958) : Projet transmis par la Chambre des Représentants.

De gemeenteraad van Lillo heeft zich tegen de aanhechting uitgesproken; die van Zandvliet verzet zich principieel, er evenwel aan toevoegende dat, indien er toch tot de aanhechting zou overgegaan worden, er met sommige reeds vroeger geuite desiderata zou rekening gehouden worden o.m. het behoud ter plaatse van bevolkings- en politiebureau's en de eerbiediging van de door het gemeentepersoneel verworven rechten.

De raad van Berendrecht bracht daarentegen een gunstig advies uit, mits de rechten van derde personen verkregen door vroegere besluiten zouden geëerbiedigd en nagekomen worden.

Het wetsontwerp houdt rekening met de gewetigde verlangens van de drie gemeenteraden en waarborgt de rechten van de leden van het gemeentepersoneel, alsook van deze van de C.O.O.; het behelst dat in de voorziene regeling van de burgerlijke stand geen wijzigingen in de gewoonten van de bevolking worden gebracht.

De drie gemeenten behorend tot het kiesdistrict Ekeren worden ingelijfd bij het kiesdistrict Antwerpen, daardoor zal, wegens een vermindering van 7.056 inwoners, het aantal Provincieraadsleden van het kiesdistrict Ekeren van 11 op 10 gebracht worden.

Toch zal deze aanwinst van 7.056 inwoners de provinciale zetel niet aan het kiesdistrict Antwerpen, doch wel aan het kiesdistrict met het grootste overschot, Mechelen-Puurs, doen toewijzen.

De drie gemeenten worden ingelijfd bij het vierde vrederechtskanton van Antwerpen.

Het wetsontwerp werd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers met algemeenheid van stemmen, bij 5 onthoudingen aangenomen.

### Algemene bespreking

De Minister licht het ontwerp toe. Hij wijst op de noodzakelijkheid der grote werken voor de Antwerpse havenuitbreiding en bevestigt dat Zandvliet wel dient betrokken bij de aanhechting. De rechten van het personeel zijn gewaarborgd door dit wetsontwerp.

Een commissielid laat gelden dat het bezwaar van de gemeente Zandvliet op een gans ander vlak ligt. Zij betwist namelijk de *dringende* noodzaak van de aanhechting en verwijst naar de landbouwbelangen die aldaar van overwegende aard zijn. De gemeente Zandvliet heeft haar dorpskom op meer dan twee kilometer van de Scheldeboord. Het lid vraagt zich af of de opslorping van de *ganse* gemeente wel nodig is en stelt dezelfde vraag voor Berendrecht.

Wel gaat hij akkoord met de inlijving van Lillo.

De havenuitbreiding is van primordiaal belang niet alleen voor Antwerpen, maar voor gans het land, en het zou onzinnig zijn ondergeschikte belangen te verdedigen tegenover deze uitbreidingsnoodzaak van onze nationale haven.

Alors que le conseil communal de Lillo a repoussé l'annexion, celui de Zandvliet s'y est opposé en principe, ajoutant toutefois que, si l'annexion était décidée, il conviendrait de tenir compte de certains desiderata exprimés dans des décisions antérieures notamment le maintien sur place des bureaux de la population et de la police et le respect des droits acquis du personnel communal.

En revanche, le conseil communal de Berendrecht a émis un avis favorable, à condition que soient respectés les droits acquis par des tiers en vertu de décisions antérieures.

Le projet de loi répond aux désirs légitimes des trois conseils communaux et garantit les droits acquis par le personnel communal, de même que par celui des Commissions d'assistance publique; il prévoit également une organisation des services de l'état civil qui ne modifiera en rien les habitudes de la population.

Par l'incorporation au district électoral d'Anvers des trois communes, qui appartiennent au district électoral d'Ekeren, ce dernier perdra 7.056 habitants et, de ce fait, le nombre de conseillers provinciaux élus par le district d'Ekeren sera ramené de 11 à 10.

Toutefois, ce transfert de 7.056 habitants n'aura pas pour effet d'octroyer un siège provincial supplémentaire au district électoral d'Anvers, ce siège devant être attribué au district possédant l'excédent le plus important, c'est-à-dire au district de Malines-Puurs.

Les trois communes feront désormais partie du quatrième canton de justice de paix d'Anvers.

Le présent projet a été adopté par la Chambre des Représentants à l'unanimité moins 5 abstentions.

### Discussion générale

Le Ministre expose l'économie du projet. Il souligne la nécessité des grands travaux d'extension du port d'Anvers et affirme que la commune de Zandvliet doit être comprise parmi les territoires annexés. Le présent projet sauvegarde les droits du personnel.

Un commissaire fait valoir que l'opposition de la commune de Zandvliet se place sur un tout autre plan. Celle-ci conteste en effet la *nécessité urgente* de l'annexion et elle met l'accent sur les intérêts de l'agriculture, qui sont prépondérants. Le centre de la commune de Zandvliet étant situé à plus de 2 km. de la rive de l'Escaut, ce membre se demande s'il est bien nécessaire d'annexer la *totalité* du territoire communal et pose la même question pour Berendrecht.

Il admet cependant l'annexion de Lillo.

L'agrandissement de notre port national revêt une importance primordiale non seulement pour la ville d'Anvers, mais pour l'ensemble du pays et il serait absurde d'y opposer la défense d'intérêts secondaires.

Maar de vraag dringt zich op : Is deze inlijving thans reeds nodig ? Iedereen was akkoord dat het 10-jaren plan voor de Antwerpse haven een noodzakelijkheid is. Er dient echter voorbehoud te worden gemaakt voor het laatste punt van dit plan : het graven van het kanaaldok in noordelijke richting, gekend onder de benaming B2.

Vooreerst blijkt het twijfelachtig dat er de eerste tientallen jaren meer zou nodig zijn dan het dok B1 en een industriedok om aan de behoeften van aanlegkaden en industrieterreinen te voldoen.

Daarbij dient men rekening te houden met de weigerige houding van Nederland inzake de Schelde-Rijnverbinding.

De ondervinding heeft geleerd, dat waar men de natuurlijke waterafvloeiing naar de Schelde door dokken en kunstwerken remt of verlegt, deze geen voldoende ontwatering der landbouwgronden meer verzekert.

Een gebied van ongeveer 3.000 hectaren beste poldergrond wordt aldus voor een normale landbouwuitbating zeer sterk gehandikaapt.

Het voorbeeld is daar van de gronden van Ekeren, Oorderen en Wilmarsdonk welke sinds de havenuitbreiding van 1928 werden omvormd in drassige meersen, en die op die manier als renderende landbouwgronden verloren zijn gegaan.

Bij de besprekingen der plannen voor de havenuitbreiding is nergens een spoor te vinden van vooruitzichten om deze voor de landbouw zo nadelige hinder te ondervangen.

Bij de uitvoering van het dok B2 dringen zich nieuwe onteigeningen op welke aanzienlijke kapitalen gaan opsorpen. De ligging van het dok B2 blijft enkel te verrechtvaardigen indien men het koppelt aan een nieuwe zeesluis ter hoogte van Zandvliet. De technici zijn echter nog lang niet akkoord over de bevaarbaarmaking der Schelde voor schepen van meer dan 50.000 ton.

Het is moeilijk te voorzien welke stromingen en zandverschuivingen men zal krijgen wanneer men de natuurlijke bedding van de stroom door kunstwerken wijzigt. Ware het niet logischer eerst met de baggerwerken te beginnen en de resultaten hiervan af te wachten ?

Uit dit alles mag besloten worden dat de annexatie der gemeenten Berendrecht en Zandvliet op zijn minst voorbarig is.

Weer de ervaring heeft geleerd dat men op dit stuk in de praktijk niet uitvoert wat men gepland heeft.

Van de vormgeving der Antwerpse haven volgens de plannen van de jaren 1920 is niet veel terecht gekomen, en de aanhechting van de gemeenten Wilmarsdonk en Oorderen, die thans tot de grootstad Antwerpen behoren, heeft alleen maar deze vroegere bloeiende poldergemeenten in een minderwaardige toestand gebracht.

Néanmoins, une question se pose : cette annexion doit-elle se faire dès maintenant ? Tout le monde a admis la nécessité du plan décennal d'extension du port d'Anvers, mais une réserve s'impose en ce qui concerne le dernier point de ce plan, à savoir la construction du bassin-canal Nord, connu sous l'appellation de bassin B2.

Tout d'abord, il paraît douteux qu'avant plusieurs dizaines d'années, le bassin B1 et un bassin industriel ne deviennent insuffisantes pour couvrir les besoins en quais d'accostage et en terrains industriels.

Ensuite, il faut tenir compte de l'attitude réticente des Pays-Bas dans la question de la liaison Escaut-Rhin.

L'expérience nous a montré que, si l'on freine ou détourne l'écoulement naturel des eaux vers l'Escaut au moyen de bassins ou autres ouvrages d'art, le fleuve n'assure plus un drainage suffisant des terres agricoles.

Si le projet est appliqué, l'exploitation agricole normale subira un handicap très grave sur une superficie de 3.000 hectares environ des meilleures terres poldériennes.

Il suffit de songer à l'exemple des terrains d'Ekeren, Oorderen et Wilmarsdonk qui, depuis l'extension du port en 1928, se sont transformés en prairies marécageuses où toute exploitation agricole rentable est devenue impossible.

Dans les délibérations relatives aux plans d'extension portuaire, on ne trouve nulle trace de moyens envisagés pour parer aux inconvénients que ces travaux présenteront pour l'agriculture.

Pour réaliser le bassin B2, il faudra procéder à de nouvelles expropriations qui absorberont d'importants capitaux. L'emplacement choisi pour ce bassin ne peut se justifier que si l'on prévoit la construction d'une nouvelle écluse maritime au droit de Zandvliet. Or, les techniciens sont loin d'être unanimes à considérer qu'il faille rendre l'Escaut navigable pour les navires de plus de 50.000 tonnes.

Il est difficile de prévoir les courants et les déplacements de sable qui se produiront lorsqu'on aura modifié le lit naturel du fleuve au moyen d'ouvrages d'art. Ne serait-il pas plus logique de commencer par les travaux de dragage et d'en attendre les résultats ?

De tout ceci on peut conclure que l'annexion des communes de Berendrecht et de Zandvliet est pour le moins prématurée.

Une fois de plus, l'expérience nous a montré que, dans ce domaine, on n'exécute pas toujours les projets que l'on avait conçus.

Les projets de transformation du port d'Anvers établis en 1920 n'ont guère abouti et l'annexion des communes de Wilmarsdonk et d'Oorderen à l'agglomération anversoise n'a eu d'autre effet que de mettre ces communes poldériennes, jadis florissantes, dans une situation peu enviable.

Men heeft destijds ook een aanzienlijke oppervlakte van de gemeente Ekeren bij de grootstad ingelijfd, ook om zgz. havenuitbreiding mogelijk te maken. Het resultaat: grote oppervlakten vroegere vruchtbare gronden zijn met distels begroeid en op een ander gedeelte heeft men een kazerne en een school gebouwd. Dat had de gemeente Ekeren ook wel zelf kunnen toelaten, en er was geen stadsbestuur voor nodig.

De bespreking van de gevolgen van het Nederlandse Deltaplan heeft voldoende uitgemaakt dat er lang nog geen zekerheid is hoe men de bevaarbaarheid van de Schelde zal verwezenlijken in de nabije toekomst.

Is het dan ook niet voorbarig nu reeds drie gemeenten aan te hechten, waar men ruimschoots met de aanhechting van Lillo voldoende zou hebben?

Men bedenke toch dat men niet te lichtzinnig mag omspringen met honderden hectaren vruchtbare poldergrond, die men zou gebruiken voor het opstapelen van het zand van de baggerwerken. Zou het oprichten van een staketsel of van kademuren in de Schelde ter hoogte van Zandvliet geen bevredigende oplossing kunnen brengen om grote tankers en schepen te ontladen?

Is het dan nodig een ganse gemeente hiervoor op te slorpen?

Wanneer het 10-jarenplan in de Senaat werd besproken werd uitdrukkelijk gezegd dat men niet meer grond zou inpalmen dan men strikt nodig heeft. Wat nu gebeurt reikt veel verder dan wat een normale uitbreiding van de Antwerpse haven vereist.

Een ander lid is het principieel gunstig gezind, doch oordeelt dat het wetsontwerp niet ver genoeg gaat daar hij voorstander is van de grote agglomeraties.

Hij vraagt of bij de burgerlijke stand ook de diensten van de bevolking bedoeld zijn.

De Minister bevestigt dit en wijst er nogmaals op dat de uitbreiding van de Antwerpse haven aan een dringende noodzakelijkheid beantwoordt.

Op de vraag wat gebeurt met de met onteigening bezwaarde landbouwgronden, verwijst hij naar het ontwerp van wet tot organisatie van de Stedebouw, waarin een artikel voorkomt dat luidt, dat na afloop van een bepaalde periode de herziening van de onteigeningsplannen kan aangevraagd worden, indien vóór afloop van die periode de aankoop niet heeft plaats gehad.

\* \* \*

Na lezing van de artikelen worden deze met eenparigheid bij 1 onthouding goedgekeurd.

Het wetsontwerp in zijn geheel werd goedgekeurd met eenparigheid bij 2 onthoudingen.

Dit verslag werd eenparig aangenomen.

*De Verslaggever,*  
V. DE BRUYNE.

*De Voorzitter,*  
H. HARMEGNIES.

A l'époque, on a pareillement annexé à la ville une bonne partie de la commune d'Ekeren en arguant de la nécessité d'agrandir le port. Résultat: de vastes étendues de terres naguère fertiles sont à présent couvertes de charbons, tandis que, sur une autre parcelle, on a construit une caserne et une école. La commune d'Ekeren aurait tout aussi bien pu autoriser ces travaux et il n'était nullement nécessaire de l'annexer.

La discussion des conséquences du Plan Delta néerlandais a fait ressortir qu'on est loin d'être fixé sur la manière dont l'Escaut sera rendu accessible aux navires de fort tonnage dans un proche avenir.

N'est-il pas prématuré, dès lors, de procéder dès à présent à l'annexion de trois communes alors que celle de la seule commune de Lillo serait largement suffisante?

Il faut éviter de gaspiller des centaines d'hectares de polders fertiles en les destinant à recevoir les amas de sable provenant des travaux de dragage. Ne serait-ce pas une solution satisfaisante que de construire une estacade ou des murs de quai dans l'Escaut au droit de Zandvliet, ce qui permettrait le déchargement des grands bateaux-citernes et des grands navires?

Est-il donc nécessaire d'annexer pour cela toute une commune?

Lors de la discussion du plan décennal au Sénat, il a été expressément déclaré qu'on n'annexerait pas un mètre carré de plus qu'il ne faut. Ce que nous voyons aujourd'hui dépasse de très loin les nécessités d'un agrandissement normal du port d'Anvers.

Un autre membre admet le principe de l'extension, mais, étant partisan des grandes agglomérations, il estime que le projet ne va pas assez loin.

Il demande si l'« état civil » comprend également les services de la population.

Le Ministre répond affirmativement et répète avec insistance que l'extension du port d'Anvers répond à une urgente nécessité.

Un commissaire lui demande ce qu'il adviendra des terres de culture expropriées. Le Ministre répond en se référant au projet de loi sur l'urbanisme, lequel contient un article aux termes duquel à l'expiration d'un délai déterminé, la révision des plans d'expropriation pourra être demandée si l'achat n'a pas eu lieu à cette date.

\* \* \*

Après lecture des articles, ceux-ci ont été adoptés à l'unanimité moins 1 abstention.

L'ensemble du projet a été adopté à l'unanimité moins 2 abstentions.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité.

*Le Rapporteur,*  
V. DE BRUYNE.

*Le Président,*  
H. HARMEGNIES.